The Gleaner

Vol 14 (1977)

Το Αραβικόν Μυθολογικόν του 1792

Γιώργος Κεχαγιόγλου

doi: [10.12681/er.377](https://doi.org/10.12681/er.377)

To cite this article:

Κεχαγιόγλου Γ. (1977). Το Αραβικόν Μυθολογικόν του 1792. *The Gleaner*, 14, 203–205.
<https://doi.org/10.12681/er.377>

ΤΟ ΑΡΑΒΙΚΟΝ ΜΥΘΟΛΟΓΙΚΟΝ ΤΟΥ 1792

Χάρη στήν ακρίβεια τοῦ Καβάφη¹, πού τὸ σύγχρονο διπλὸ ἐνδιαφέρον του γιὰ τὸ σαιξπηρικό ἔργο καὶ τὸ ἐλληνικὸ γλωσσικὸ ζήτημα τὸν ὁδήγησαν νὰ παρουσιάσει ἓνα σχετικὸ ἄρθρο τοῦ ἐλληνιστῆ John Stuart Blackie² (γιὰ τὴ μετάφραση τοῦ Ἀμλέτου ἀπὸ τὸν Πολυλᾶ, μὲ πλαίσιο μιὰ σύντομη περιγραφὴ τῆς νεώτερης γλωσσικῆς μας ἱστορίας γιὰ τὸ εὐρὺ ἀγγλόφωνο κοινό), ἐπισημαίνουμε σήμερα μιὰ ἀβιβλιογράφητη «τρίτη» ἐκδοσὴ τοῦ Ἀραβικοῦ Μυθολογικοῦ [= «Χαλιμᾶς»] (Γλυκὺς, 1792)³.

Εἶχα πρόσφατα σημειώσει τὴν ἐνδειξὴ αὐτῆς⁴, πού ἔμενε ὅμως νὰ ἐπαληθευτεῖ βιβλιογραφικά. Ἡ σχετικὴ ἐρευνά ἐπιβεβαιώνει τῶρα τὴν ἀναφορὰ τοῦ Blackie : πλήρες ἀντίτυπο τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς ἐντοπίζεται στὴ Βιβλιοθήκη τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου (British Library), μὲ τὸν ἀριθ. 634.d.32 - 34⁵ :

1. Βλ. Κ. Καβάφη, *Πεζά*. Παρουσίαση, σχόλια Γ.Α. Παπουτσάκη, Ἀθ. 1963, σ. 36 κ.έ. («Ὁ Καθηγητὴς Βλάχη περὶ τῆς Νεοελληνικῆς»).

2. Βλ. J. St. Blackie, *Shakespeare and Modern Greek*, «The Nineteenth Century» 30, Ἰουλ. - Δεκ. 1891, σ. 1006 - 1017.

3. Βλ. Blackie, ὁ.π. (σημ. 2), σ. 1011. Καβάφης, ὁ.π. (σημ. 1), σ. 38.

4. Βλ. Γ. Κεχαγιόγλου, *Ἡ δεύτερη καὶ οἱ τρίτες ἐκδόσεις τοῦ Ἀραβικοῦ Μυθολογικοῦ*, «Ἑλληνικά» 29 (1976) 358 - 362, σ. 358, σημ. 5. Ἐκεῖ καὶ ἡ σχετικὴ βιβλιογραφία γιὰ τὶς ἐκδόσεις τοῦ Ἀραβικοῦ Μυθολογικοῦ. Στὶς σχετικὰς πληροφορίες γιὰ τὴν δεύτερη ἐκδοσὴ (Γλυκὺς, 1777), ὁ.π., σ. 358, σημ. 5, πρέπει τῶρα νὰ διευκρινιστεῖ ὅτι οἱ ἀριθ. Γ² 9154 - 9156 τῆς Bibliothèque Nationale δὲν ταυτίζονται μὲ τοὺς ἀριθ. Γ² 8903 - 8905

τῆς ἴδιας βιβλιοθήκης, οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦν διαφορετικὸ σῶμα τῆς ἴδιας ἐκδόσεως (σήμερα στὴ βιβλιοθήκη βρίσκονται μόνο οἱ δύο πρῶτοι τόμοι· ὁ τρίτος, ἀριθ. Γ² 8905, λείπει ἀπὸ τὸ 1946) καὶ ἔχουν συνεχόμενη cote μὲ τὴν τρίτομη ἐκδοσὴ τοῦ 1803 (Γ² 8906 - 8908).

5. Βλ. *British Museum. General Catalogue of Printed Books to 1955*, τ. 1, σ. 608 (λῆμμα: Abu Bakr, Dervish), καὶ τ. 6, σ. 306 (χωρὶς χρονολογικὴ ἐνδειξή) [= Compact Edition, New York 1967, τ. 1, σσ. 76, 832].

Στὴν ἴδια βιβλιοθήκη, μὲ ἀριθ. 868. c. 20 - 22, βρίσκεται καὶ πλήρες ἀντίτυπο τῆς «τρίτης» ἐκδόσεως τοῦ 1804 (Θεοδοσίου). Τὸ ὄνομα τοῦ διορθωτῆ, ἱερομόναχου Νικόδημου Γεωργιάδου, ἐμφανίζεται μόνο στὴ σελίδα τίτλου τοῦ 2ου καὶ 3ου τόμου

1. *ΑΡΑΒΙΚΟΝ / ΜΥΘΟΛΟΓΙΚΟΝ / Περιέχον διηγήσεις και συμβεβηκότα / πλείστα περίεργα, και ώραϊα. / Συντεθέν εις τήν Ἀραβικὴν Διάλεκτον παρὰ τοῦ πολυμαθοῦς Δερβῦς Ἀμπουμπεκῆρ. / ΝΥΝ ΤΡΙΤΟΝ / Ἐκ τῆς Ἰταλικῆς εις τήν ἡμετέραν διάλεκτον / μεταφρασθέν, Τύποις τε ἐκδοθέν, / Καὶ μετὰ πλείστης ἐπιμελείας διορθωθέν. / ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ. / ,αψϛβ'. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1792. / Παρὰ Νικολάω Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. / Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.*

Διαστάσεις 0,167 × 0,101, σελ. 4 (λευκές) + 254 (ἡ πρώτη φέρει τὸν τίτλο, ὅπου καὶ τὸ σῆμα τοῦ τυπογραφείου⁶ πρὶν ἀπὸ τὴν τοποχρονολογία, οἱ 3 - 4 σημείωμα Πρὸς τοὺς φιλοπερίεργους / ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΣ, οἱ 5 - 6 Πίνακα Περιεχομένων καὶ οἱ 7 - 254 τὸ κείμενο) + 4 (λευκές).

2. *ΑΡΑΒΙΚΟΝ / ΜΥΘΟΛΟΓΙΚΟΝ / ... / ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ. / ,αψϛβ'. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1792. / Παρὰ Νικολάω Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. / Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.*

Ἰδιες διαστάσεις με τοῦ 1ου τόμου, σελ. 4 (λευκές) + 308 (ἡ πρώτη φέρει τὸν τίτλο καὶ τὸ σῆμα τοῦ τυπογραφείου, οἱ 3 - 4 σημείωμα Πρὸς τοὺς φιλομαθεῖς / ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΣ, οἱ 5 - 306 τὸ κείμενο καὶ οἱ 307 - 308 Πίνακα περιεχομένων) + 4 (λευκές).

3. *ΑΡΑΒΙΚΟΝ / ΜΥΘΟΛΟΓΙΚΟΝ / ... / ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΤΟΣ. / ,αψϛβ'. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1792. / Παρὰ Νικολάω Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. / Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.*

Ἰδιες διαστάσεις με τοῦ 1ου τόμου, σελ. 6 (λευκές) + 308 (ἡ πρώτη φέρει τὸν τίτλο καὶ τὸ σῆμα τοῦ τυπογραφείου, οἱ 3 - 306 τὸ κείμενο καὶ οἱ 307 - 308 Πίνακα περιεχομένων) + 4 (λευκές)⁷.

τῆς ἐκδοσης αὐτῆς καὶ ὅχι καὶ στὴν ἐκδοσὴ τοῦ 1792 (ὅπως ἀναγράφεται στὸν ἴδιον κατάλογο τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου). βλ. Γ.Σ. Πλουμίδης, *Τὸ βενετικὸν τυπογραφεῖον τοῦ Δημητρίου καὶ τοῦ Πάνου Θεοδοσίου (1755-1824)*, Ἀθ. 1969, σσ. 66, σημ. 4, 135 - 136. Γιά τὴ δραστηριότητα τοῦ Γεωργίδη (1803 - 1805), βλ. καὶ Γ. Βελουδῆς, *Das griechische Druck- und Verlagshaus «Glikis» in Venedig (1670 - 1854)*, Wiesbaden 1974, σσ. 42 (ὅπου, ὅμως, τὸ ὄνομα ἐσφαλμένον, ὅπως καὶ στὸν πίνακα ὀνομάτων: Nikolaos Georgidis), 113.

6. Ὅμοιο, κατὰ τὸν σχετικὸ πίνακα τοῦ Βελουδῆ, ὁ.π. (σημ. 5), Abb. 4, μετὰ τὸ σῆμα τοῦ 1774 καὶ ὅχι τοῦ 1797.

7. Τὰ τυπογραφικὰ «χαρακτηριστικά» τῆς ἐκδοσης δείχνουν τὴν ἐξέλιξιν σὲ σχέση μετὰ τὴς προηγούμενης ἐκδόσεως· ἔτσι, μόνον τὸ τυπογραφικὸ κόσμημα τῆς σ. 3 τοῦ 1ου τόμου εἶναι ὅμοιο μετὰ τὸ ἀντίστοιχο τῆς ἐκδοσης τοῦ 1783, ἐνῶ τὰ ὑπόλοιπα τροποποιεῖται, καὶ τὸ γραμμικὸ πλαίσιο τοῦ κειμένου, ποὺ χαρακτηρίζει ὅλες τὴς προηγούμενες ἐκδόσεις, ἐγκαταλείπεται ὀριστικά.

Μὲ τὴ βιβλιογράφηση τῆς ἔκδοσης τοῦ 1792, ποὺ συμπορεύετα⁴ χρονικὰ μὲ τὴ μοναδικὴ γνωστὴ ἔκδοση τῶν συμπληρωματικῶν μεταφράσεων τῆς Νέας Χαλιμᾶς (τ. 1 - 4, Λαμπανιτζιώτης, Βιέννη 1791 - 1794)⁸, ἐνισχύονται τὰ τεκμήρια γιὰ τὸν ταχὺ ρυθμὸ ἐπανεκδόσεων τοῦ ἔργου στὰ τέλη τοῦ 18ου αἰ. καὶ γεφυρώνεται τὸ μεγάλο — γιὰ τὴ μαρτυρημένη διάδοση καὶ ἐπιτυχία τῆς μετάφρασης — βιβλιογραφικὸ κενὸ τῆς εἰκοσαετίας 1783 - 1803/1804.

Παρίσι

Γιώργος Κεχαγιόγλου

8. Βλ. Κεχαγιόγλου, ὁ.π. (σημ. 4), σ. 359, σημ. 4· Γ. Λαδᾶς - Α. Χατζηδῆμος, *Ἑλληνικὴ βιβλιογραφία τῶν ἐτῶν 1791 - 1795*, Ἀθ. 1970, σσ. 69 - 75, 152 - 153· *Ἑλληνικὴ βιβλιο-*

γραφία τῶν ἐτῶν 1791 - 1799. Προσθήκες καὶ συμπληρώσεις. Σειρὰ πρώτη (ἐπιμ. Μ. καὶ Α. Κωστακιώτη), Ἀθ. 1976, σ. 12.